

Шиманська К.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Житомирський державний технологічний університет*

Мартиненко О.М.

*студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
Житомирський державний технологічний університет*

СТАН ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ У ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В умовах розвитку постіндустріального суспільства, коли значна частка валового внутрішнього продукту створюється у секторі послуг, міжнародна торгівля послугами стає важливою формою міжнародних економічних відносин. Так, міжнародна торгівля послугами – сфера, яка розвивається надзвичайно динамічно, про що свідчать дані Світової організації торгівлі (СОТ). Зокрема, обсяги міжнародної торгівлі послугами у світі становить понад 19 трлн. дол. США, при цьому переважна її частина припадає на розвинені країни світу. Спостерігається тенденція інформатизації послуг та їх віртуалізації.

Зауважимо, що все частіше надання послуг стає транскордонним та відбувається у віртуальному просторі завдяки розвитку сфери інформації та телекомунікацій. Проте, важливим учасником міжнародної торгівлі послугами є Європейський Союз (ЄС). Так, в Європі, на яку припадає майже половина світового експортного транспорту в 2017 році, доходи від транспортних послуг зросли на 11%.

Країни ЄС є важливими імпортерами туристичних послуг (імпорт перевищує експорт станом на 2017 рік).

Країни ЄС входять до ТОП-10 провідних трейдерів світових послуг. Наприклад, у 2017 році, експорт послуг Британії збільшився на 11% в національній валюті, а у доларовому еквіваленті на 6%. Також зросло використання так званих «інших бізнес-послуг». До цього переліку входить консультаційні послуги з управління, дослідження та послуги з розвитку. Німеччина залишається третім за величиною експортером та імпортером комерційних послуг в усьому світі. Доходи Франції від туристичних послуг зросли у 2017 році на 12% (у 2016 році було менше туристів через ризики тероризму). Торгівля послугами також є більш стійкою до фінансових та економічних шоків.

Таблиця 1.

Міжнародна торгівля послугами у ЄС (млн. євро)

Показник/Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Обсяги торгівлі послугами, млн євро	2951,9	3159,7	3192,3	3682,6	4880,6	5915,4	6299,8	7797,3

Наразі, зберігається тенденція переважання торгівлі товарами над послугами. Ця значна різниця між торгівлею товарами і послугами пов'язана, насамперед, з нематеріальним характером послуг, а саме:

- у деяких країнах світу, зокрема країнах ЄС, є ряд послуг, що фінансуються та утримуються за рахунок держави. У державному підпорядкуванні переважно знаходяться сектори охорони здоров'я, освіти тощо. Торгівля послугами цих галузей є обмеженою, адже ці сфери вимагають, як правило, значного державного регулювання якості послуг та процесу їх надання;
- країни також суворо регулюють професійні послуги висококваліфікованих спеціалістів, таких, як юристи, податкові консультанти, страхові агенти, бухгалтери, якщо їх

сфера діяльності напряму пов'язана із національним законодавством. Часто уряди вимагають ліцензування відповідного виду діяльності або документального підтвердження кваліфікації таких фахівців;

- послуги можуть бути локалізованими, тобто не можуть транспортуватися. Ці послуги реалізуються та споживаються лише на певній території, що вимагає руху постачальника або споживача через кордон для експорту/імпорту;

- послуги можуть персоніфікуватися та залежать від фактичного попиту на них;

- все частіше послуги супроводжують використання товарів або пов'язані з постреалізаційним сервісом.

Під час євроінтеграційних процесів у нашій державі загострюється питання щодо недискримінаційної політики зовнішньоторговельних зв'язків України. Угода про асоціацію між Україною та ЄС охоплює поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (політична частина Угоди була підписана 21 березня 2014 року, а економічна – 27 червня 2014 року). Угода про асоціацію передбачає лібералізацію торгівлі, з цього випливає, що буде відбуватися поживлення торгівлі послугами між Україною та країнами-учасницями ЄС.

Українські юридичні особи, що можуть виходити на ринок ЄС, будуть користуватися національним режимом, тобто вони працюватимуть в рівних умовах з резидентами країн. Будь-яка дискримінація є неприпустимою. Проте, у цьому зв'язку розгляду вимагає фактичний стан виконання зобов'язань України, передбачених Угодою щодо торгівлі послугами.

Проаналізувавши стан виконання Угоди про асоціацію України з ЄС, ми можемо побачити, у яких сферах послуг були проведені реформи та зміни, а у яких це не відбулося. Нами вивчено виконання Угоди за сферами послуг.

Міжнародний морський транспорт (загальна кількість завдань - 58, виконано - 3, не виконано - 1, розгляд не розпочато - 54 завдань). Зокрема, у 2017 році не було здійснено наближення законодавства, щодо графіку виведення однокорпусних танкерів (він мав відповідати графіку, встановленому згідно з Конвенцією MARPOL). На даний момент жодне з 19 завдань, запланованих на 2019 рік, не виконане. 27 завдань запланованих до 2021 року три, щодо спрощення та гармонізації адміністративних процедур в морських портах.

Однак до сьогоднішнього дня Україна не приєдналася до Міжнародної конвенції про контроль над шкідливими протиобростаючими системами на суднах, не відбулася імплементація положень Регламенту в національне законодавство України, не було ухвалено нормативно-правової бази для посилення безпеки суден, які використовуються у міжнародній торгівлі та внутрішньому судноплаванні з огляду на загрозу вчинення міжнародних протизаконних дій.

У сфері фінансових послуг загальна кількість завдань становить 266, виконано - 3, не виконано - 15, розгляд не розпочато - 248 завдань.

На даний момент не було виконано жодного завдання у запровадженні реформ у сферах цінних паперів, пересуванні капіталів, платежів, UCITS та ринкової інфраструктури (28, 7, 9, 36 та 9 завдань відповідно). У 2018 році сплили строки виконання завдань у сферах страхування та запобігання відмивання грошей (14 та 3 завдання). Наразі виконано лише 3 завдання з цієї сфери:

- встановлення єдиних вимог до професійної компетентності страхових посередників (страхування);

- наближення положень національного законодавства щодо започаткування, діяльності та нагляду за діяльністю установ по роботі з електронними грошима до законодавства ЄС;

- наближення положень національного законодавства про систему гарантування депозитів до законодавства ЄС.

На даний час не було виконано жодного завдання щодо: запровадження та приведення до норм та права ЄС цінних паперів, фондового ринку, інвестиційних фірм та їх ліцензування; приведення банківської системи фінансових установ, фінансових послуг та фінансової звітності до законодавства ЄС.

Із 20 завдань удосконалення сфери виконано лише 1, не виконано – 1, не розпочато розгляд 18 завдань.

У 2018 році сплив дедлайн виконання завдання щодо створення механізмів протидії застосуванню незаконних пристроїв несанкціонованого доступу до послуг, що засновані на умовному доступі або складаються з нього. Наразі виконано одне завдання щодо законодавчого врегулювання правовідносин у сфері надання інформаційних послуг (зокрема електронної комерції) відповідно до права ЄС. Проте, неврегульовані права та обов'язки користувачів і надавачів універсальних телекомунікаційних послуг відповідно до права ЄС.

У сфері поштових та кур'єрських послуг з 24 завдань виконано 0, не виконано 18, не розпочато розгляд 6 завдань. Так, на даний момент не були виконані жодні завдання, що пов'язані з внесенням змін до національного законодавства, щодо дотримання та забезпечення надання поштових послуг згідно законодавства ЄС.

Виходячи з вищезазначеної інформації, можна зробити висновок, що з 368 завдань виконано лише 7 (1.9% від загальної кількості), не виконано 35 (9.5%), розгляд не розпочато 326 (88.6%) завдань. Тобто на цей час, Україна дуже повільно просувається в запровадженні нового законодавства, регламентів, повільно адаптує європейські стандарти, що стримуватиме зовнішню торгівлю України у сфері послуг.

Відкриття європейського ринку послуг призведе до підвищення конкуренції як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Угода створює умови для поглиблення торгівельно-економічних відносин між ЄС та Україною, тобто резиденти ЄС матимуть право вести бізнес на території України так само, як у свої державах, легко та прозоро. З відкриттям ринку поживиться імпорт європейських послуг. Також є недоліки в полегшенні доступу до ринків інших країн, зростають адміністративні та правові витрати. Підписання Угоди про асоціацію відкриває нові горизонти для подальших досліджень ринку, обміну досвідом та покращенням ведення бізнесу в Україні. Але варто пам'ятати, що Угода є лише додатковою гарантією для наших юридичних осіб та підприємців, які вже працюють у сфері надання послуг в ЄС, або хочуть відкрити для себе нові ринки. На даний час, для України важливо удосконалити систему законодавства з даних питань, розвивати транспортно-логістичну та інформаційно-телекомунікаційну структуру, що стимулюватиме зовнішню торгівлю послугами України.

Список джерел:

1. Eurostat. *International trade in services*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services
2. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services_-_an_overview
3. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/World_trade_in_services
4. *Навігатор Угоди про асоціацію з ЄС*. URL: http://navigator.euointegration.com.ua/tasks?type=chapter&id=business_activity_establishment
5. WTO. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2018_e/wts2018_e.pdf
6. *Goods and services – what is being traded?* URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2018_e/wts2018chapter04_e.pdf
6. *EU4Business*. URL: <http://www.eu4business.eu/uk/ukraine/freetrade/torgivlya-poslugamy>
7. *Експорт в ЄС: Послуги*. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ei2VT11r-lpDmNu8DUMgpByfbnHG06CF/view>